

2 grudnia 2023 r. Oddział Miejski PTTK w Toruniu zaprasza mieszkańców miasta i regionu do udziału w kolejnej wyprawie z cyklu "Wędrówki rodzinne z PTTK".

Spotkanie turystów w sobotę o godz. 7.30 na dworcu PKP Toruń Wschodni, skąd o godz. 7.42 nastąpi wyjazd do Chełmży (kierunek Grudziądz). Trasa wycieczki będzie wiodła z Chełmży przez Kończewice, Warszawice, Biskupice do Pigży. Długość przejścia pieszego wyniesie około 16 km. Wyprawę poprowadzi przewodnik turystyki pieszej PTTK Jacek Orłowski.

Warszewice – wieś na ziemi chełmińskiej, wzmiankowana w dokumencie księcia Konrada Mazowieckiego z 1222 roku, w którym przekazał Warszawice (Wars) wraz z innymi grodami i wioskami biskupowi pruskiemu Chrystianowi. W XIV wieku była to wieś czynszowa zakonu, należąca administracyjnie do komturstwa papowskiego, później, od 1505 roku, stała się własnością biskupów chełmińskich. Około połowy XVII wieku Warszawice występują jako własność szlachecka, należąc kolejno do Warzyńskich, Bystramów, Tomaszewskich i Bagniewskich. W 1. połowie XIX wieku majątek warszewicki należał do Płacheckich, Kruszyńskich i Kobylińskich.

Od 1838 roku majątek stanowił własność Heinricha von Bornsteadt, od którego w 1850 roku kupił go **Alfred Zawisza Czarny**. To postać ściśle związana z dziejami Warszewic. Urodzony 12 grudnia 1811 roku w rodzinie ziemiańskiej w łowickiem, miał dwóch braci: starszego Artura i młodszego Augusta. Po wybuchu Powstania Listopadowego przerwał studia na Uniwersytecie Warszawskim, by wspólnie z bratem Arturem wstąpić w szeregi powstańcze. Po klęsce powstania znalazł się w Belgii, gdzie zaciągnął się do armii belgijskiej. Jego brat Artur, członek organizacji „Zemsta Ludu”, wrócił do Polski, gdzie próbował wspólnie z innymi wywołać kolejne powstanie. Schwyty w 1833 roku został przez Rosjan stracony w Warszawie (dziś jest to plac Artura Zawiszy).

Armie belgijską Alfred Zawisza Czarny opuścił w 1847 roku w randze kapitana. Już w 1842 roku, przebywając u krewnych Działowskich w dobrach turznieńskich, dowiedział się o możliwościach zakupu majątku Bornstead`a w Warszewicach. Po uzyskaniu zgody władz pruskich nabył go w 1850 roku i na stałe tam się osiedlił. Od 1852 roku był członkiem Towarzystwa Przyjaciół Nauk. W majątku wprowadził najnowocześniejsze metody uprawy ziemi oraz jako jeden z pierwszych zastosował odwadnianie gruntów ornych. Po wybuchu Powstania Styczniowego wspierał materialnie powstańców, m.in. organizując transporty szybkostrzelnej broni. Był współtwórcą Towarzystwa Rolniczo-Przemysłowego. Zmarł 13 maja 1878 roku i został pochowany w rodzinnym grobowcu na cmentarzu w Chełmży.

Po śmierci Alfreda majątkiem gospodarowała wpierw jego żona Zofia, a następnie ich córka Władysława, która wyszła za mąż za **Michała Hulewicza**. W 1895 roku Warszewice posiadały 16 domów mieszkalnych i 256 mieszkańców. Właściciele majątku specjalizowali się w hodowli bydła rasy Bern Stimmmenthaler. W latach 1943–1944 dwór przeznaczono na szkołę – internat dla paramilitarnej organizacji służby kobiet. Podczas okupacji niemieckiej zbiory historyczne i najcenniejsze pamiątki rodzinne zostały zabezpieczone przez historyka niemieckiego i wywiezione do muzeum w Berlinie. Część zbiorów ocalała i znajduje się w rękach potomków Hulewiczów – rodziny Skarżyńskich.

Opis krajoznawczy: Henryk Miłoszewski, fot. Andrzej Goiński, UMWKP

- [Powrót](#)
- [Udostępnij na: X](#)
- [Udostępnij na: FB](#)
- [Drukuj](#)

- [PDF](#)